Kurzus kódja(i): **FLMD-312:50**

Kurzus címe: **Magyar film noir**

Tanár neve: Pápai Zsolt

Kurzus időpontja, helye: Szerda, 12:30-14:00; -137-es terem

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: A kurzuson Király Jenő vitatott „magyar film noir”-koncepcióját vizsgáljuk meg, pontosabban ez a koncepció lesz a kiindulási pont műfajelméleti és műfajtörténeti vizsgálódásunkhoz, melynek során az amerikai film noir genezisét és műfaji modelljeit kíséreljük meg leírni, valamint a harmincas–negyvenes évek magyar filmjének bizonyos tendenciáit igyekszünk feltérképezni. Kilépünk tehát a magyar filmtörténet szűkös játéktéréről, és a legfontosabb feladat az lesz, hogy – a hazai alkotásokat is segítségül hívva – óvatosan újraértelmezzük a noir-jelenséget a film- és műfajtörténetben.
A kurzus elvégzéséhez néhány film ismeretét evidensnek tekintem, mivel ezek egyrészt a filmes műveltség alapkövei, másrészt az egyetem más kurzusain gyakran tárgyalt darabok. A következő művekkel tehát a kurzuson részletesen fogunk foglalkozni, jóllehet a kötelező filmek listáján nem szerepelnek: Szőts: *Emberek a havason,* Kalmár: *Halálos tavasz*, Fejős: *Tavaszi zápor*, Carné: *Le quai des brumes*, Renoir: *La bête humaine*, Visconti: *Ossessione,* Huston: *The Maltese Falcon*, Wellman: *The Public Enemy*, Wilder: *Double Indemnity*, Wilder: *Sunset Boulevard*, Curtiz: *Casablanca.*
A kötelező filmeket leadom a stúdióban. A huszonnégyből négyhez nem találtam magyar feliratot vagy szinkront (de angol felirat ezekhez is van).
A kurzus teljesítésének feltétele a kötelező filmek és az órai anyag ismerete.
Az első óra szeptember 17-én lesz!

Témák

1. A film noir értelmezési keretei: műfaj és stílus.
2. A film noir értelmezési keretei: „ciklus”, „tónus”, „hangulat”, „szenzibilitás”.
3. A film noir genealógiája: a gengszterfilm.
4. A film noir genealógiája: a melodráma.
5. A film noir genealógiája: a tragikus románc. A tragikus románc ideológiája.
6. A tragikus románc tipológiája.
7. Király Jenő „magyar film noir”-koncepciójának vázlata.
8. Noir-szenzibilis magyar műfajok: a tragikus románc ideológiakritikusabb ága.
9. Noir-szenzibilis magyar műfajok: a moderált tragikus románc.
10. Noir-szenzibilis magyar műfajok: a melodráma.
11–12. A hallgatók prezentációi.

Kurzus teljesítésének követelményei: A hallgatóknak a félév végén zárthelyi dolgozatot kell írniuk.

Kötelező/ajánlott filmek: *Kötelező:*
DeMille: *Carmen*
Duvivier: *Pépé le Moko*
Garnett: *One Way Passage*
Green: *Baby Face*
Lang: *Scarlet Street*
Lang: *You Only Live Once*
Powell: *A Fool there Was*
Preminger: *Angel Face*
Preminger: *Where the Sidewalk Ends*
Tourneur: *Out of the Past*

Walsh: *High Sierra*
Wyler: *The Letter*
Daróczy: *Férfihűség*
Farkas: *A hegyek lánya*
Gaál: *Évforduló*
Hamza D.: *Bűnös vagyok*
Hamza D.: *Külvárosi őrszoba*
Kalmár: *Egy szív megáll*
Radványi: *Egy asszony visszanéz*
Radványi: *Zárt tárgyalás*
Ráthonyi: *Sarajevo*
Rodriguez: *Életre ítéltek!*
Rodriguez: *Machita*
Tüdős: *Fény és árnyék*

Ajánlott:
Carné: *Hôtel du Nord*
Carné: *Le jour se lève*
Del Ruth: *Employees' Entrance*
Del Ruth: *The Maltese Falcon*
DeMille: *The Cheat*
DeMille: *The Whispering Chorus*
Griffith: *Broken Blossoms*
LeRoy: *Waterloo Bridge*
Lubitsch: *Angel*
Pabst: *Die Büsche der Pandora*
Smallwood: *Camille*
Sternberg: *Blonde Venus*
Sternberg: *Der Blaue Engel*
Sternberg: *Underworld*
Stroheim: *Foolish Wives*
Wellman*: Other Men's Women*
Wilder: *The Lost Weekend*
Balogh: *Ópiumkeringő*
Cserépy: *Féltékenység*
Farkas: *Kísértés*
Fejős: *Ítél a Balaton*
Kalmár: *Halálos csók*
Kalmár: *Lángok*
Kalmár: *Tóparti látomás*
Oláh – Zilahy: *Valamit visz a víz*
Pecséry: *Egy gép nem tért vissza*
Rodriguez: *Alkalom*
Rodriguez: *Boldog idők*
Rodriguez: *Jelmezbál*
Székely: *Café Moszkva*
Székely: *Lila akác*
Tóth: *Két lány az uccán*
Vajda: *Ember a híd alatt*
Zilahy: *Hazajáró lélek*

Irodalom: *Kötelező:*
Király Jenő: *Karády mítosza és mágiája*. Budapest: Háttér lap- és könyvkiadó, 1989. pp. 7–43.

Ajánlott:
Altman, Rick: *Film/Genre*. London: BFI – Palgrave Macmillan, 1999. Reprinted 2012. pp. 54–62.
Balogh Gyöngyi – Gyürey Vera – Honffy Pál: *A magyar játékfilm története a kezdetektől 1990-ig*. Budapest: Műszaki könyvkiadó, 2004. pp. 50–52.
Balogh Gyöngyi – Király Jenő: *„Csak egy nap a világ…". A magyar film stílus- és műfajtörténete 1929-1936*. Budapest: Magyar Filmintézet, 2000. pp. 108–

120.
Balogh Gyöngyi: A magyar film születésétől 1945-ig. Filmkultúra online. http://www.filmkultura.hu/regi/2000/articles/essays/balogh.hu.html
Bordwell, David – Staiger, Janet – Thompson, Kristin: *The Classical Hollywood Cinema. Film Style and Mode of Production to 1960*. London and New York: Routledge, 2004 (first published in 1985). pp. 74–77.
Brooks, Peter: *The Melodramatic Imagination. Balzac, Henry James, Melodrama, and the Mode of Excess*. New Haven and London: Yale University Press, 1995. pp. 1–23.
Elsaesser, Thomas: A hang és a téboly történetei. Jegyzetek a családi melodrámáról. *Metropolis* (2012) no. 3. pp. 14–35.
Király Jenő: *A film szimbolikája. A kalandfilm formái. III/2*. Budapest – Kaposvár: Magyar Televízió Zrt. – Kaposvári Egyetem Művészeti Kar Mozgóképkultúra Tanszék, 2010. pp. 27–29., 37–39., 110–124., 276–300.
Kovács András Bálint: *A modern film irányzatai. Az európai művészfilm, 1950–1980*. Budapest: Palatinus, 2005. pp. 264–274.
Kovács András Bálint: Sötét filmek. A film noir és a modernitás. *Filmvilág* (2000) no. 06. pp. 4–10.
Lakatos Gabriella: A magyar félbűnfilm. Bűnügyi műfajok 1931 és 1944 között. *Metropolis* (2013) no. 3. pp. 50–66.
Lippe, Richard: At the Margins of Film Noir: Preminger's *Angel Face*. In: Silver – Ursini (eds.): *Film Noir Reader*. pp. 161–175. loc. cit. pp. 168–169.
Mercer, John – Shingler, Martin: *Melodrama. Genre, Style, Sensibility*. London – New York: Wallflower, 2004.
Naremore, James: *More Than Night. Film Noir and Its Contexts. Update and Expanded Edition*. Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press, 2008. pp. 9–39.
Pápai Zsolt: Aranypolgár, Budapestről. Fejős Pál portréjához. *Filmvilág* (2006) no. 01. pp. 37–40.
Pápai Zsolt: El nem csókolt csókok. Megjegyzések a „magyar film noirról". *Metropolis* (2013) no. 4. pp. 8–32.
Pápai Zsolt: Kleopátra lánya. Százéves a femme fatale. *Filmvilág* (2014) no. 07. pp. 20–23.
Place, Janey – Peterson, Lowell: Some Visual Motifs of Film Noir. In: Silver, Alain – Ursini, James (eds.): *Film Noir Reader*. New Jersey: Limelight Editions, 1996. pp. 65–75.
Porfirio, Robert G.: No Way Out: Existential Motifs in the Film Noir. In: Silver – Ursini (eds.): *Film Noir Reader*. pp. 77–93.
Schrader, Paul: Notes on Film Noir. In: Silver – Ursini (eds.): *Film Noir Reader*. pp. 53–63. Magyarul részletek: Schrader, Paul: Piszkos világszínpad. Jegyzetek a film noirról (trans. Fogarasi Zsolt). *Filmvilág* (2001) no. 4. p. 40–43.
Thompson, Kristin – Bordwell, David: *A film története* (trans. Módos Magdolna). Budapest: Palatinus, 2007. pp. 94–95.